

گزارش وقوع بیماری‌های ویروسی دانه روغنی کلزا در ایران، نوح شهرآئین، شیرین فرزادفر،

رضا گلروان، *SID*، *www.sid.ir*، موسسه تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی، مرکز تحقیقات

کشاورزی فارس (زرقان)، مرکز تحقیقات کشاورزی زنجان.

افزایش سطح زیر کشت گیاه روغنی کلزا با توجه به اهمیت روغن خوراکی استحصالی از آن در طول سال‌های اخیر مورد توجه بوده است. در قالب طرح تحقیقاتی با عنوان شناسائی و تعیین پراکنش بیماری‌های ویروسی کلزا، در طول سال‌های ۸۰-۷۹ نمونه‌های متعددی از گیاه کلزا با علائم رگبرگ روشن، موزائیک، بد شکلی برگ، زردی و توقف رشد گیاه از نقاط مختلف جمع‌آوری و به آزمایشگاه منتقل گردید. نمونه‌ها بترتیب توسط آزمون ساندریج دو طرفه الیزا DAS-ELISA و همچنین روش ایمینوالکترون میکروسکوپی با استفاده از آنتی سرم‌های ارسالی بر علیه ویروس‌های موزائیک کلزا، Turnip mosaic virus-potyvirus، ویروس موزائیک گول کلم Cauliflower mosaic virus-caulimovirus، ویروس زرد غربی چغندر قند Beet western yellow virus-Luteovirus و ویروس لکه پژمردگی گوجه فرنگی Tomato spotted wilt virus - tospovirus (آنتی سرم‌های اهدائی از مرکز DSMZ برانشویک آلمان) و ویروس مزائیک خیار Cucumber mosaic virus-cucmovirus (آنتی سرم اهدائی از شرکت Bioreba - سوئیس) مورد سنجش قرار گرفت. بر اساس نتایج آزمون الیزا و مشاهدات ایمینوالکترون میکروسکوپی پیکره‌های ویروسی، نمونه‌های جمع‌آوری شده از فارس (زرقان- ایستگاه تحقیقاتی و اطراف) آلوده به ویروس‌های CaMV, BWYV و TSWV بود، هم چنین نمونه‌های ورامین (منطقه یوسف آباد و فیروزکوه) آلوده به ویروس‌های TuMV, BWYV و CMV تشخیص داده شد. آزمون الیزا بیانگر وجود ویروس TuMV در تعدادی از نمونه‌های کلزا جمع‌آوری شده از منطقه خیرآباد استان زنجان، آبک‌سرساری و پهناب در جویبار بود. وجود BWYV در نمونه‌های کلزا از بندر عباس نیز توسط آزمون الیزا مثبت بود. قابلیت انتقال BWYV جدایه کلزا توسط شته سبز هلو *Myzus persicae* در شرایط گل خانه به گیاه محک چغندر بررسی و وجود ویروس توسط آزمون الیزا در چغندر قند مثبت تشخیص داده شد. TuMV و CaMV جدایه کلزا در تلقیح مکانیکی با استفاده از بافر فسفات PH-7.5 حاوی ۱ درصد سولفیت سدیم ۰.۵٪ (EDTA- Ethylene diamine) و ۱٪ تتراسیک (tetracycline) گیاهان محک سلمه تره قرمز و کلم رقم *botrytis* بترتیب تولید لکه‌های موضوعی کلروتیک مایل به نکروتیک و علائم سیستمیک موزائیک نمود. بر اساس

آزمایشات سرولوژیکی و بیولوژیکی وجود ویروس‌های *TuMV*، *BWYV*، *CaMV*، *TSWV* و

CMV از گیاه کلزا در مناطق مذکور برای اولین بار در ایران گزارش می‌شود.